

CETĂȚILE DIN CANAAN

- Între vestigii arheologice și narațiune biblică -

BENIAMIN A. DOCTOR

Teologie pastorală anul IV

Introducere

Studiul de față își propune să investigheze relația complexă dintre textul biblic și descoperirile arheologice cu privire la cetățile canaanite, așa cum sunt ele menționate în Vechiul Testament. Între ceea ce ne relatează Sfânta Scriptură și ceea ce scoate la lumină cercetarea arheologică se deschide un spațiu fertil pentru reflecție teologică, istorică și hermeneutică. Cetățile Canaanului nu reprezintă doar repere geografice sau situri istorice, ci ele joacă un rol simbolic și teologic major în înțelegerea istoriei mântuirii în tradiția veterotestamentară.

În cadrul tradiției ortodoxe, interpretarea Sfintei Scripturi se realizează în lumina Revelației, dar dialogul cu științele auxiliare, precum arheologia biblică, aduce un plus de rigoare și profunzime exegezei. Cetăți precum Ierihon, Ai, Gabaon și Hațor, sunt amintite în relatările cuceririi țării Canaanului de către israeliți și capătă o semnificație aparte în planul iconomiei divine.

După cum putem observa dintr-o lectură mai profundă a cărții lui Iosua fiul lui Navi¹, pe care Moise îl încredințează și îl instruiește ca să ducă misiunea sa mai departe, aceea de a conduce poporul Israelit în pământul făgăduinței², dincolo de Iordan în Canaan³.

După moartea lui Moise, conducerea poporului Israelit a fost preluată de Iosua, un om desemnat de Moise și instruit în acest scop. Iosua a trimis câteva iscoade din zona de răsărit a Iordanului către partea vestică, mai exact în cetatea Ierihon, care reprezenta prima țintă strategică de cucerit. Misiunea lor era să evalueze nivelul de fortificare al cetății și pregătirea militară a locuitorilor.

¹ Iosua este din seminția lui Efraim (cf. *Numeri* 13, 9, 17).

² Țara în care curge lapte și miere (cf. *Iosua* 5, 6)

³ Canaanul, cunoscut și sub denumirea de Kanaan, desemna în Antichitate o regiune situată în sud-estul zonei mediteraneene, întinzându-se spre sud dinspre teritoriile locuite de fenicieni. Într-o anumită perioadă istorică, această regiune a fost locuită de populația canaanită. Inițial, Canaanul se limita la zona de coastă, însă cu timpul, acest teritoriu a devenit identificat cu ceea ce Scriptura numește „Țara Făgăduinței” (*Iosua* 13, 1-4), destinată semințiilor lui Israel. Mai târziu, această regiune a fost asociată cu Țara Israelului, Palestina sau Iudeea.

Iscoadele au cercetat orașul în detaliu, însă au fost luate în reper de paznicii locali. Urmărite, acestea au încercat să părăsească cetatea, dar au descoperit că porțile fuseseră deja închise. Ca urmare, s-au ascuns în locuința lui Rahav (o femeie desfrânată), aflată lângă zidurile cetății. Aceasta i-a sprijinit și, în timpul nopții, i-a ajutat să scape peste zid, astfel încât să se întoarcă în siguranță la Iosua.

După ce a primit datele necesare despre Ierihon, Iosua a organizat trecerea Iordanului. Preoții, purtând chivotul Legii, au fost primii care au traversat. Se spune că această trecere a avut loc într-un mod miraculos, deși veridicitatea relatării poate fi pusă în discuție. Odată ajunși pe malul vestic, în țara Canaanului - pământul promis lui Avraam și urmașilor săi - poporul a încetat să mai primească mană din cer, deoarece avea acum acces la hrana oferită de noul teritoriu.

Odată cu trecerea Iordanului, Iosua își desfășoară campania militară începând cu cucerirea pământului Canaanului. Se consideră că pământul Canaanului a fost ocupat de Israeliti în timpul lui Iosua, însă cu siguranță chiar dacă israeliții au ocupat Canaanul nu au fost alungați toți locuitorii țării⁴.

Cucerirea Ierihonului

Ierihonul și Ierusalimul fac parte din cele mai cercetate localități biblice de arheologi atât înainte de anul 1920⁵, cât și după, deoarece în Ierihon se consideră a fi înregistrate urme încă din perioada preistorică (8006-3150 î.Hr.), și din vremea lui Iosua care a cucerit Ierihonul⁶.

⁴ Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, editura Cartea Creștină, Oradea, 2008, p. 124.

⁵ Preot Ioan Sorin Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți, cartea Iosua*, editura Christiana, București, 2004, p. 41.

⁶ *Ibidem*, p. 41.

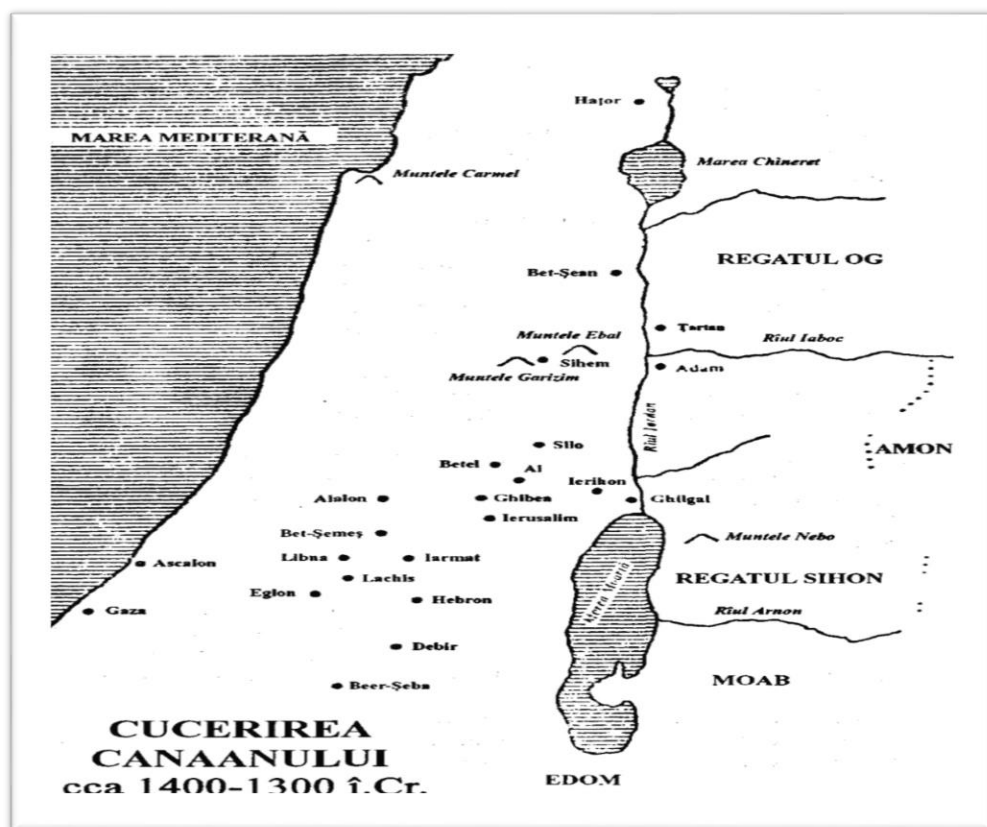

Figura 1 - Cucerirea Canaanului cca. 1400-1300 î.Hr., Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, editura Cartea Creștină, Oradea, 2008, p.127

Trecerea Iordanului este identificată ca fiind în fața Ierihonului, adică la o distanță de aproximativ 8 km de Marea Moartă⁷, apele râului Iordan au fost întrerupte la Adam care este identificat astăzi cu ed Damieh (localitate situată aproximativ la 32 km de Marea Moartă)⁸. Râul Iordan are un curs de 322 de km, care se întinde pe o distanță de aprox. 96,5 km (între Marea Galileii și Marea Moartă)⁹.

⁷ Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, p. 125.

⁸ *Ibidem*, p. 125.

⁹ *Ibidem*, p. 125.

Pentru a comemora trecerea râului Iordan, Iosua poruncește ridicarea unui monument simbolic, alcătuit din douăsprezece pietre mari¹⁰, extrase chiar din albia râului. După acest moment, urmează ofensiva asupra Ierihonului.

Înainte de a discuta dovada care ar putea fi legată de cucerire, trebuie să clarificăm alte câteva lucruri. În primul rând, cărțile Iosua și Judecători relatează că au fost prădate doar câteva cetăți (Ierihon, Ai, Hațor, Horma). O țară întreagă de orașe ruinate ar fi fost inutilă pentru noii veniți, iar Cartea Judecători în capitolul 1 relatează cum israeliții ocupau adesea orașele canaanite fără să elimine populația locală. Deci, nu ne putem aștepta să descoperim semne de atac violent și distrugere în prea multe locuri.

Cetatea este înconjurată de armata Israelită, iar zidurile sale sunt străpunse. Conform relatărilor biblice¹¹, întreaga populație a fost nimicită, cu excepția lui Rahav¹², femeia care ajutase anterior iscoadele trimise de Iosua.

În legătură cu dărâmarea Ierihonului, cercetările arheologice după multe investigații și cercetări afirmă că Ierihonul avea două rânduri de

Figura 2 - Vedere panoramică deasupra sitului arheologic din Ierihon

¹⁰ Cele 12 pietre din care a fost ridicat monumentul au fost aduse din albia râului Iordan, cele 12 pietre reprezintă cele 12 seminții ale lui Israel, cf. Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, p. 126.

¹¹ Iosua 6, 10-19.

¹² După ce „(...) Iosua a zis către fiii lui Israel: Strigați!, căci Domnul v-a dat cetatea! Cetatea va fi sub blestem și tot ce este în ea e al Domnului puterilor; numai Rahav desfrânata să rămână vie (...)” (cf. Iosua 6, 16-17), putem observa faptul că fericitul glas a lui Iosua strigă ca „Rahav desfrânata să trăiască” cu toate că desfrânarea este a VII-a poruncă din Decalog unde se zice „Să nu fii desfrânat” (cf. Ieșirea 20, 14), acel Iosua fiul lui Navi a fost icoana Domnului Iisus, Care a zis: „(...) vameșii și desfrânatele merg înaintea voastră în Împărăția lui Dumnezeu” (cf. Matei 21, 31), Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, în Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință și Sf. Sofronie al Ierusalimului, Viața Cuvioasei Maria Egipteanca*, trad. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R., București, 1998, în: Preot Ioan Sorin Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți, cartea Iosua*, pp. 43-44.

ziduri (exterior și interior), și faptul că aceste ziduri chiar s-au prăbușit din temelii¹³.

Cercetările arheologice întreprinse de profesorii Ernest Sellin¹⁴ și Karl Watzinger¹⁵ asupra ruinelor cetății Ierihon au scos la iveală structura impresionantă a fortificațiilor. Zidurile erau dispuse sub forma a două inele concentrice, separate între ele de un spațiu de aproximativ 3-4 metri, o realizare remarcabilă a arhitecturii defensive, ridicată din cărămizi uscate la soare. Zidul din interior, extrem de robust, înconjura vârful dealului și avea o grosime de circa 3,6 metri, în timp ce zidul exterior, amplasat mai jos, la baza dealului, era construit pe temelii solide, având o grosime de aproximativ 3 metri și o înălțime estimată între 8 și 10 metri. Pe baza acestor date, profesorul John Garstang¹⁶ a formulat ipoteza că între cele două ziduri, unde se află numeroase resturi (fragmente de cărămidă arsă, pietre sparte, lemn carbonizat și cenușă), s-ar păstra urmele unui incendiu de proporții. De-a lungul fortificațiilor, locuințele ar fi fost distruse până la fundație, iar acoperișurile s-ar fi prăbușit peste ruine¹⁷.

Analiza atentă a structurii zidurilor, care prezintă numeroase fisuri și semne de deteriorare, a arătat că pietrele din peretele exterior s-au desprins și au căzut spre exterior, în timp ce cel interior s-a surpat în direcția opusă, prăbușindu-se peste clădirile pe care trebuia să le protejeze. Toate aceste indicii i-au condus pe cercetători la concluzia că distrugerea cetății a fost cauzată, cel mai probabil, de un cutremur puternic. Această acțiune, descrisă ca fiind în conformitate cu porunca divină de a elimina complet populația canaanită, ridică însă dificultăți serioase de ordin teologic și moral. Mulți interpreți ai textului biblic s-au întrebat cum poate un Dumnezeu considerat drept și plin de bunătate să ceară anihilarea în masă a unor oameni.

Exegeza iudaică a încercat să ofere o justificare, susținând că, la fel cum Dumnezeu a pedepsit întreaga omenire prin potop în vremuri străvechi, tot așa și canaanitii au fost sancționați din cauza corupției lor morale, de data aceasta prin intermediul Israelitilor. Totuși, această interpretare nu a fost

¹³ Preot Ioan Sorin Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți, cartea Iosua*, p. 46.

¹⁴ Ernest Sellin (1867–1946) a fost un teolog și arheolog german, cunoscut în special pentru contribuțiile sale în domeniul Vechiului Testament și pentru activitatea sa arheologică în Orientul Apropiat.

¹⁵ Karl Watzinger (1877–1948) a fost un important arheolog german, cunoscut mai ales pentru colaborările sale în domeniul arheologiei orientale și clasice, în special în ceea ce privește Palestina și lumea elenistică.

¹⁶ John Garstang (1876–1956) a fost un arheolog britanic care a efectuat săpături în Orientul Apropiat antic, în special în Palestina și Anatolia, https://en.wikipedia.org/wiki/John_Garstang. (accesat la 24.06.2025).

¹⁷ Keller, Werner, *Și Biblia are totuși dreptate*, trad. de Alexandru Suter și Ruxandra Hosu, București, Editura Litera, 2009, pp. 146-148.

acceptată de toți, iar subiectul continuă să fie unul dintre cele mai dificile și controversate din punct de vedere religios și etic.

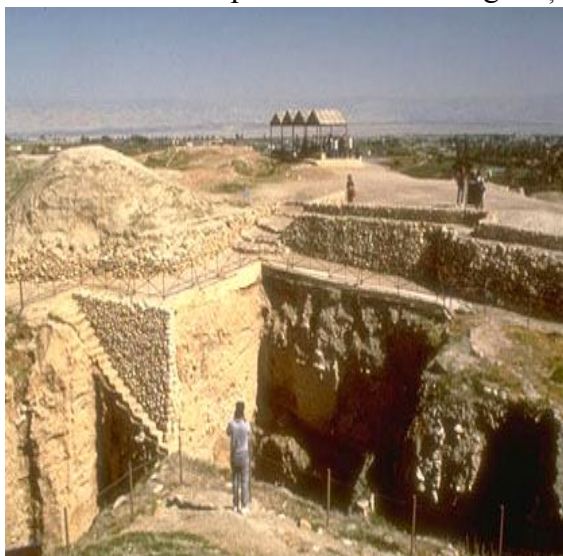

Figura 3 - Situl arheologic din Ierihon

vestigiile celebrei „Cetăți a palmierilor”. Vegetația luxuriantă, hrănită de izvorul Ayn es-Sultan¹⁸, precum și movila de pământ care ascunde ruinele antice, păstrează în tăcere una dintre cele mai importante descoperiri arheologice ale lumii antice¹⁹.

Datorită rolului său esențial în istoria biblică, Ierihonul este considerat al doilea cel mai important sit arheologic din Țara Sfântă, după Ierusalim. De-a lungul secolului trecut, patru arheologi de renume au desfășurat cercetări ample în această zonă: Carl Watzinger²⁰ între 1907–1909, John Garstang în 1930, și Kathleen Kenyon²¹ între 1952–1958. Concluziile săpăturilor efectuate de aceștia sunt deosebit de valoroase.

¹⁸ Izvorul Ayn es-Sultan (numit și Izvorul lui Elisei) este un izvor natural situat în apropierea orașului Ierihon (Jericho), în Valea Iordanului, în Cisiordania (Palestina). Este numit izvorul lui Elisei pe baza minunii care s-a întâmplat acolo (cf. *IV Regi* 2, 19-21).

¹⁹ Keller Werner, *Și Biblia are totuși dreptate*, p. 146.

²⁰ Carl Watzinger (1877–1948) a fost un arheolog german specializat în arheologie clasică și orientală, cunoscut mai ales pentru cercetările sale în Palestina, Siria și Asia Mică. A avut un rol important în dezvoltarea timpurie a arheologiei biblice și a fost un colaborator apropiat al lui Ernst Sellin.

²¹ Kathleen Kenyon (1906–1978) a fost una dintre cele mai influente arheoloage britanice ale secolului XX, renumită pentru munca sa la Ierihon (Jericho) și pentru reformarea metodelor arheologice de săpătură în Orientul Apropiat.

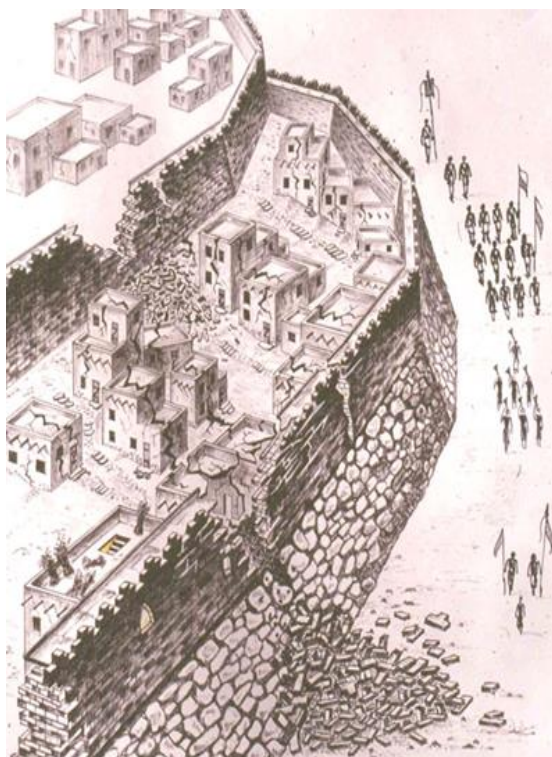

Figura 4, Dărâmarea zidurilor Ierihonului cetății. Acest fapt pare să corespundă cu relatarea biblică din *Iosua 6, 20*: „*Atunci au trâmbițat preoții din trâmbițe. Și cum a auzit poporul glasul trâmbiței, a strigat tot poporul împreună cu glas tare și puternic, și s-au prăbușit toate zidurile împrejurul cetății până în temelie; și a intrat tot poporul în cetate, fiecare din partea unde era, și au luat cetatea*”.

Deși există un consens printre arheologi cu privire la faptul că distrugerea Ierihonului a fost una violentă, opiniile diferă în ceea ce privește momentul exact în care a avut loc acest eveniment.

John Garstang a susținut o dată apropiată de cea prezentată în textul biblic, în jurul anului 1400 î.Hr. În schimb, Carl Watzinger și Kathleen Kenyon au propus o cronologie mai timpurie, plasând distrugerea în jurul anului 1550 î.Hr. Totuși, această interpretare este contestată de Dr. Bryant Wood, care argumentează că

În primul rând, cercetările au confirmat existența unui complex sistem de fortificații. Orașul era protejat de un zid de apărare cu o înălțime de aproximativ 4,5 metri, peste care fusese ridicat un alt zid din cărămidă de 2,5 metri, susținut în partea din spate de un sistem de întărire format din pământ tasat. Între acest prim zid și un al doilea, aflat mai în interior, arheologii au descoperit urme de locuire umană.

Într-o parte a vechiului oraș, au fost găsite grămezi de cărămizi căzute la baza ambelor ziduri, sugerând o prăbușire bruscă a acestora. Cărămizile căzute au format o pantă naturală care ar fi permis invadatorilor să pătrundă ușor în interiorul

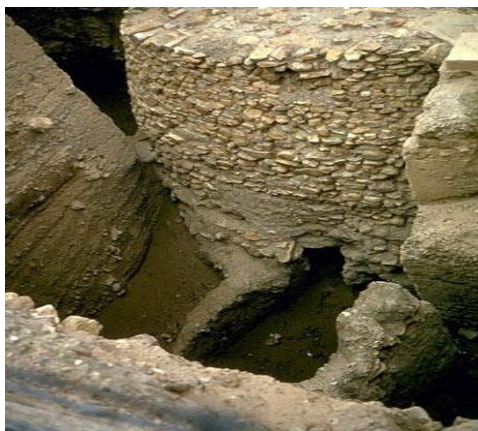

Figura 5 - Situl arheologic din Ierihon

datarea mai veche, adoptată de Kenyon, ar fi fost influențată de o analiză eronată a fragmentelor de ceramică descoperite în sit.

Potrivit lui Bryant Wood²², datarea corectă ar trebui să se sprijine pe alte indicii, cum ar fi amuletele egiptene descoperite în necropolele din nordul orașului, pe care sunt gravate numele unor faraoni ce au domnit între 1500 și 1386 î.Hr. Aceste obiecte sugerează că necropola a fost folosită până spre sfârșitul Epocii Bronzului (1550–1400 î.Hr.). În sprijinul acestei interpretări vine și o probă de lemn carbonizat, găsită printre ruine, care, în urma analizei cu carbon radioactiv (C14), a fost datată în jurul anului 1410 î.Hr. Având în vedere toate aceste dovezi - ceramica, stratigrafia, amuletele egiptene și datarea cu carbon 14 - Dr. Bryant Wood a concluzionat că distrugerea Ierihonului a avut loc spre finalul Epocii Bronzului, aproximativ în jurul anului 1400 î.Hr. Această cronologie corespunde într-o măsură semnificativă cu narațiunea biblică²³.

Cetatea Ai

Atunci a zis Domnul către Iosua: „Nu te teme, nici nu te înspăimânta! Ia cu tine toți bărbații buni de luptă și, sculându-te, du-te la Ai. Iată Eu voi da în mâinile tale pe regele din Ai și pe poporul lui, cetatea și ținutul lui” (Iosua 8, 1).

După cucerirea victorioasă a Ierihonului, campania militară a lui Iosua i-a în vedere următorul obiectiv pentru cucerire, și anume cetatea Ai²⁴. Cercetările arheologice efectuate la Et-Tell afirmă clar că acolo exista o fortăreață canaanită foarte dezvoltată prin anii 3300-2400 î.Hr.

În așezarea cunoscută sub numele de Et-Tell, de obicei identificată cu Ai, nu au fost găsite nici un fel de rămășițe de clădiri care să poată fi datate ca aparținând perioadei dintre 2300 și 1200 î.Hr. Încă o dată, unii sunt de părere că relatarea Bibliei despre cele două atacuri asupra cetății Ai este o povestire populară menită să explice legătura dintre existența marilor ziduri ruinate și strămoșii israeliților. Alți cercetători²⁵ cred

Figura 6 - Situl arheologic din Et-Tell

²² Bryant G. Wood (n. 1936) este un arheolog american și una dintre cele mai proeminente figuri contemporane în domeniul arheologiei biblice conservatoare. Este cunoscut mai ales pentru reinterprețarea descoperirilor de la Ierihon (Tell es-Sultan) și pentru susținerea compatibilității dintre narațiunile biblice și datele arheologice.

²³ <https://barzilaiendan.com/2010/06/21/cucerirea-ierihonului>. (accesat la 23.06.2025).

²⁴ George Ernest Wright identifică cetatea Ai cu Et-Tell, localitate aflată la 24 km sud-est de Betel, vezi: Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, p. 128.

²⁵ Cum este și George Ernest Wright (1909-1974) care „sugerează trei explicații: 1. Povestirea despre Ai e o invenție târzie care explică existența ruinelor. 2. Oamenii din Betel foloseau cetatea

că locul a fost identificat în mod greșit, și că Ai era situat în altă parte. O a treia ipoteză emite ideea că fortificațiile antice încă impresionante de la Et-Tell au servit drept refugiu de care oamenii locului puteau profita la vreme de restriște. Astfel, singura dovadă sigură a cuceririi Canaanului de către Israeliti este relatarea din Biblie. Arheologia a furnizat informații care pot fi asociate cu relatarea amintită, dar deocamdată nu putem fi siguri cum trebuie interpretate acestea.

După ce Iosua împreună cu armata Israelitilor împresoară cetatea Ai, trec prin ascutișul sabiei pe toți locuitorii ei (fiind în număr de douăsprezece mii), iar cetatea au ars-o cu foc și au făcut-o „*dărâmată veșnică și pustietate până în ziua de astăzi*” (cf. *Iosua* 8, 28). Totuși după cum putem observa din textul biblic, se evidențiază clar că cetatea Ai a fost arsă cu foc și dărâmată.

În urma înfrângerii victorioase a celei de a doua cetăți, israeliții ca drept recunoștință ridică pe Muntele Ebal un jertfelnic, pentru a aduce jertfe Domnului, cum poruncise Moise²⁶. Aici pe Muntele Ebal, Iosua face o copie a legii lui Moise²⁷.

Conform textului biblic din *Iosua* 8, 33, poporul Israel era împărțit în două grupe: o grupă stătea în fața Muntelui Ebal, iar cealaltă grupă stătea în fața Muntelui Garizim, în jurul chivotului legământului Domnului, astfel că, legea lui Moise a fost citită în auzul tuturor de către Iosua.

Gabaon

Gabaon era o mare cetate a Palestinei situată la 13 km Nord de Ierusalim. După cucerirea cetăților Ierihon și Ai de către Iosua, locuitorii cetății Gabaon (gabaoniții/ghibeoniți) au pus la cale un „vicleșug” (cf. *Iosua* 9, 4), o înșelăciune prin care să ajungă în tabăra israelitilor. Așa se face că gabaoniții au găsit repede o soluție (sau îmbrăcat în haine rele și au pus în picioarele lor sandale vechi și peticite), și așa ajung la Iosua în tabăra Israelitilor din Ghilgal, unde își arată frica de Dumnezeu lui Israel, și fiind de acord ca să-L slujească, Iosua încheie cu ei un legământ. Deoarece poporul Israel nu a cerut sfatul lui Dumnezeu cu privire la încheierea legământului cu gabaoniții, conducătorii lui Israel cad în capcană și negociază un armistițiu de pace cu locuitorii Gabaonului.

Gabaonul este celebru pentru minunea opririi soarelui pe cer (cf. *Iosua* 10)²⁸, când Iosua a biruit pe regele Ierusalimului Adoni-Țedec care făcuse o alianță cu alți regi Amorei din Hebron, Iarmut, Lachiș și Eglon²⁹, pentru a ataca

Ai avanpost militar. 3. Teoria lui William Foxwell Albright (1891-1971), care a efectuat săpături arheologice acolo în anul 1934, conform căreia istoria cuceririi Betelului a fost pusă mai târziu pe seama cetății Ai”, cf. Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, pp. 128-129.

²⁶ Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, pp. 129.

²⁷ *Ibidem*, p. 129.

²⁸ *Studiul Vechiului Testament, Manual pentru Facultățile de Teologie*, Pr. prof. Vladimir Prilipcean, Pr. prof. Nicolae Neaga, Pr. prof. Gheorghe Barna, Pr. prof. Mircea Chialda, ediția a IV-a, îngrijită de pr. Prof. Dr. Ioan Chirilă, editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006, p. 148.

²⁹ Numele regilor erau următoarele: Hoham regele Hebronului, Piream regele Iarmutului, Iafia regele Lachișului și Debir regele Eglonului, (cf. *Iosua* 10, 3).

cetatea Gabaon, deoarece era o cetate mare domnească, mult mai mare decât cetatea Ai, cu locuitori foarte viteji. Iosua auzind planul regelui Ierusalimului Adoni-Țedec ajunge pe neașteptate la Gabaon unde înfrânge și alungă inamicul după ce primește sfatul de la Dumnezeu care îi zice că „(...) *i-am dat în mâinile tale*” (cf. *Iosua* 10, 8) prin trecătoarea Bet-Horon (Valea Aialon)³⁰, până la Azeca și Macheda.

La Macheda, Iosua execută cinci regi din sudul țării (cf. *Iosua* 10, 26), iar la lacul Merom învinge rezistența regilor de la nord. Astfel că, Silo devine centrul religios, unde se construiește cortul mărturiei (cf. *Iosua* 18, 1) și unde rămâne până în zilele arhiereului și judecătorului Eli (*I Regi* 4, 11). Sichemul e locul morții și înmormântării lui Iosua (24, 1).

După ce Iosua a executat pe cei cinci regi (Adoni-Țedec regele Ierusalimului, Hoham regele Hebronului, Piream regele Iarmutului, Iafia regele Lachișului și Debir regele Eglonului), asaltează cetatea Lachișului (Tell ed-Duweir), pe care o cucerește. Despre cucerirea Ghezerului nu avem informații concrete³¹.

Cetatea Hațor

Despre cetatea Hațor (care este identificată cu Tell el-Qedah situată la aproximativ 24 km Nord de Marea Galileii, și cam la aproximativ 8 km vest de Iordan), se precizează că la apele de la Meron a avut loc o bătălie crâncenă soldată cu înfrângerea armatei canaanite în totalitate de către Iosua³², iar cetatea Hațor a fost arsă complet. Între anii 1926-1928, un arheolog renumit pe nume John Garstang³³ a efectuat săpături arheologice.

Între anii 1955-1958 s-au efectuat importante săpături arheologice la Hațor de către dr. Yigael Yadin³⁴, care mărturisește în lucrarea *The Art of Warfare in Biblical Lands* (1963, vol. II, p. 288), următoarele lucruri despre Hațor: „Când primele vestigii ale porții acestui zid au ieșit la iveală din pământul și

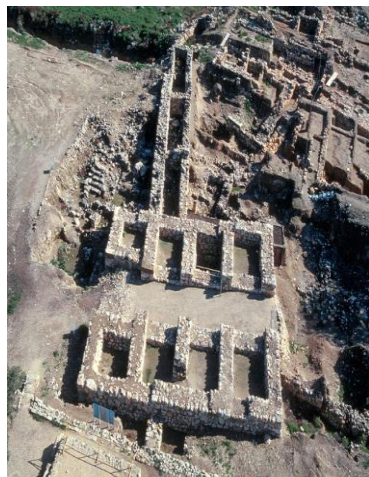

Figura 7 - Ruinele porții Hațorului, ce datează fără îndoială de pe vremea lui Solomon

³⁰ Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, p. 130.

³¹ *Ibidem*, p. 131.

³² *Ibidem*, 131.

³³ John Garstang (1876–1956) a fost un arheolog britanic care a efectuat săpături în Orientul Apropiat antic, în special în Palestina și Anatolia, https://en.wikipedia.org/wiki/John_Garstang. (accesat la 24.06.2025).

³⁴ Yigael Yadin (1917-1984) născut în Ierusalim, a fost un general, arheolog, și om politic israelian, https://ro.wikipedia.org/wiki/Yigael_Yadin, accesat la (24.06.2025).

praful ce erau îndepărtate cu multă grijă, am fost frapați de asemănarea ei cu «Poarta lui Solomon», descoperită la Meghido. Înainte de a continua săpăturile, am trasat pe sol un plan aproximativ al porții bazându-ne pe planul porții de la Meghido. Apoi le-am spus lucrătorilor să continue să îndepărteze pământul. Când au terminat, ne-au privit uluiți, ca și cum am fi fost niște magicieni sau ghicitori. Căci acolo, în fața noastră, era poarta al cărei contur îl marcaserăm, o replică a celei de la Meghido. Aceasta dovedea nu numai că ambele porți au fost construite de Solomon, dar și că amândouă au fost construite după același proiect”³⁵.

Împărțirea Canaanului

După cucerirea și înfrângerea cetăților Ierihon, Ai, Lachiș, Hațor, s.m.d³⁶, Iosua începe să împartă Pământul făgăduinței (Canaanul) celor 12 seminții ale lui Israel astfel:

a) Semințiile de pe partea de est a Iordanului (înainte de intrarea în Canaan):

Aceste seminții au primit moștenirea înainte ca Israel să treacă Iordanul:

1. Ruben - teritoriul la sud-est, în zona de la est de Marea Moartă.
2. Gad - la nord de Ruben, est de Iordan.
3. Jumătate din seminția lui Manase - partea de nord-est a regiunii de peste Iordan.

Aceste teritorii au fost cucerite de Moise, iar Iosua le-a confirmat ca moștenire (*Iosua* 13).

b) Semințiile de pe partea de vest a Iordanului (țara Canaan propriu-zisă):

După trecerea Iordanului și cucerirea țării, Iosua a împărțit teritoriul celorlalte seminții:

4. Iuda - o zonă întinsă în sudul Canaanului (include Hebron).
5. Efraim - în zona centrală a țării.
6. Cealaltă jumătate a seminției lui Manase - la nord de Efraim.

Aceste trei seminții au primit teritorii mai devreme, datorită importanței lor și numărului lor mare.

c) Restul au primit ulterior, prin tragere la sorți (*Iosua* 14-19):

7. Veniamin - între semințiile lui Iuda și Efraim.
8. Simeon - în interiorul teritoriului lui Iuda (deoarece Iuda avea prea mult pământ).
9. Zabulon - în nordul țării.
10. Isahar - la est de Zabulon.
11. Așer - la vest, pe coasta de nord-vest a Mării Mediterane.

³⁵ Pentru mai multe detalii accesați: <https://www.jw.org/ro/biblioteca/carti/Perspicasitate-pentru-%C3%AEn%C8%9BBelegerea-Scripturilor/Ha%C8%9Bor>, (accesat la 24.06.2025).

³⁶ Pe lângă Ierihon, Ai, Lachiș, Hațor au fost mai multe cetăți, se afirmă faptul că Iosua ar fi biruit 31 de regi, cf. Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, p. 132.

12. Neftali - la nord-est.

13. Dan - inițial la vest, dar apoi și-au mutat teritoriul mai spre nord (zona numită Dan).

Mai jos am ales două hărți reprezentative pentru a se înțelege mai în dataliu fiecare teritoriu:

Figura 8 - Divizarea triburilor cca. 1400-1200 î.Hr., Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2008, p. 134

Figura 9 - Cele 12 seminții ale lui Israel

În loc de concluzii

Cercetarea de față a pus în dialog narațiunea biblică despre cucerirea Canaanului cu descoperirile arheologice de la cetăți precum Ierihon, Ai, Gabaon și Hațor. Conform cărții lui Iosua, aceste locuri au jucat un rol strategic și teologic în procesul de instaurare a poporului lui Israel în „Țara făgăduinței”.

Arheologia a confirmat existența acestor cetăți și complexitatea sistemelor lor de fortificații, dar interpretările privitoare la datarea și modul în care au fost distruse variază. John Garstang a susținut o cronologie apropiată de textul biblic, în timp ce Kathleen Kenyon și Carl Watzinger au propus o datare mai veche pentru distrugerea Ierihonului. În contrast, Bryant Wood a reluat datele și a argumentat în favoarea unei distrugerii în jurul anului 1400 î.Hr., în acord cu relatarea biblică.

În cazul cetății Ai, identificarea arheologică este problematică, iar la Hațor, săpăturile lui Yigael Yadin au relevat straturi de distrugere ce pot fi corelate cu narațiunile biblice. De asemenea, izvorul Ayn es-Sultan, identificat cu „Izvorul lui Elisei”, rămâne o mărturie vie a continuității locuirii în regiunea Ierihonului.

Astfel, cetățile din Canaan rămân nu doar obiecte ale cercetării istorico-arheologice, ci și simboluri ale unei istorii sacre, în care teologia, istoria și arheologia pot coexista într-un dialog fecund. Deși nu toate întrebările primesc răspuns definitiv, conexiunea dintre datele biblice și vestigiile descoperite susține ideea că Sfânta Scriptură și știința se pot ilumina reciproc, mai ales atunci când cercetarea se face cu rigoare și deschidere spirituală.

În cetățile Ierihon, Ai (Et-Tell), Gabaon (Tell el-Qedah) și Hațor astăzi se fac săpături arheologice care să scoată la lumină importante vestigii care să ateste vechimea dar și importanța acestor cetăți care au fost cucerite de către Iosua împreună cu armata Israelită prin cele 3 campanii militare desfășurate în partea centrală, de sud și de nord a Canaanului.

Bibliografie

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod (București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2019).
- Keller, Werner, *Și Biblia are totuși dreptate*, trad. de Alexandru Suter și Ruxandra Hosu, București, Editura Litera, 2009.
- Preot Ioan Sorin Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți, cartea Iosua*, editura Christiana, București, 2004.
- Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, editura Cartea Creștină, Oradea, 2008.
- *Studiul Vechiului Testament, Manual pentru Facultățile de Teologie*, Pr. prof. Vladimir Prilipcean, Pr. prof. Nicolae Neaga, Pr. prof. Gheorghe Barna, Pr. prof. Mircea Chialda, ediția a IV-a, îngrijită de pr. Prof. Dr. Ioan Chirilă, editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.

Site-uri

- <https://barzilaiendan.com/2010/06/21/cucerirea-ierihonului>. (accesat la 23.06.2025).
- https://en.wikipedia.org/wiki/John_Garstang. (accesat la 24.06.2025).
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Yigael_Yadin, accesat la (24.06.2025).
- <https://www.jw.org/ro/biblioteca/carti/Perspicasitate-pentru-%C3%AEn%C8%9Bgelegerea-Scripturilor/Ha%C8%9Bor>, (accesat la 24.06.2025).